

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KLARA RAK

UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

KLARA RAK

UVOĐENJE EURA KAO SLUŽBENE VALUTE U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

JMBAG: 0303066197, redovita studentica

Studijski smjer: Management i poduzetništvo

Predmet: Monetarna ekonomija

Znanstveno područje: Područje društvenih znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana:

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marta Božina Beroš

Pula, lipanj 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____, kandidat za prvostupnika ekonomije/poslovne ekonomije, smjera _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godina

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. POVIJEST EURA.....	3
2.1. Stvaranje jedinstvenog tržišta i jedinstvene valute	3
2.2. Etape nastanka ekonomske i monetarne unije uz nastanak eura	4
3. ULOGA EURA U SVIJETU.....	7
4. UVJETI ZA UVOĐENJE EURA	9
4.1. Troškovi uvođenja eura	12
4.2. Trebamo li uvesti euro?	13
5. STRATEGIJA UVOĐENJA EURA.....	14
5.1. Provedba ekonomske politike i smanjenje ranjivosti gospodarstva.....	14
5.2. Sporazumi i pravila europodručja	16
5.3. Priprema Hrvatske narodne banke za članstvo u Eurosustavu.....	17
6. PREDNOSTI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE.....	19
7. NEDOSTACI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE	23
8. PRIMJERI ODRAZA NA EKONOMIJU DRŽAVA NAKON UVOĐENJA EURA ..	27
8.1. Slovenija	27
8.2. Grčka	28
9. ZAKLJUČAK	30
10. LITERATURA.....	31
Popis slika, tablica i grafikona	33
SAŽETAK	34
SUMMARY	35

1. UVOD

Euro je kao obračunska jedinica uveden 1. siječnja 1999. godine unutar jedanaest država, a nakon tri godine, točnije 1. siječnja 2002. godine, novčanice i kovanice eura uvode se u optjecaj u dvanaest država članica Europske unije.¹ Euro je danas službena valuta unutar devetnaest od dvadeset i osam država članica Europske unije. Republika Hrvatska je od 2013. godine ravnopravna članica Europske unije, a potpisivanjem ugovora preuzela je obvezu ulaska u europodručje kada gospodarstvo države bude spremno dokazati spremnost da poštuje kriterije konvergencije. Trenutni najveći problem za ispunjavanje kriterija konvergencije je preveliki javi dug i proračunski deficit koji je nastao tijekom gospodarske krize 2008. godine. U posljednjih nekoliko godina osjetan je blagi gospodarski rast u vidu smanjenja javnog duga i primjetan porast bruto domaćeg proizvoda. Zbog prethodno navedenog Vlada Republike Hrvatske po prvi put ozbiljno počinje razmišljati o strategiji za uvođenje eura. Tako je na samom kraju 2017. godine široj javnosti predstavljen dokument „Eurostrategija“. Nakon predstavljanja tog dokumenta započela je ozbiljna javna rasprava u kojoj su razložene sve pozitivne i negativne strane koje bi uvođenje eura moglo prouzrokovati, ali i ocjenjivanje spremnosti odnosno kriterija koje država zadovoljava i one koji su potrebni za priključivanje Republike Hrvatske europodručju.

Prvi dio rada upoznaje čitatelje kroz uvod s tematikom i strukturom rada, ali i metodama koje su korištene za njegovo stvaranje. Drugi dio rada opisuje povijesno nastajanje eura, dok u trećem dijelu razmatramo ulogu eura u svijetu. Četvrta cjelina opisuje uvijete koje je potrebno ispuniti prije uvođenje eura, troškove koji će nastupiti prilikom uvođenja eura, ali i postavlja se pitanje treba li uvesti euro te se razmatra ulogu Hrvatske narodne banke. Peti dio ovog rada odnosi se na strategiju uvođenja eura kroz provedbu ekonomske politike i smanjenje ranjivosti gospodarstva, sporazume i pravila europodručja te priprema Hrvatske narodne banke za članstvo u Eurosustavu. U šestoj i sedmoj cjelini identificiraju se potencijalne prednosti i nedostaci do kojih može doći uvođenjem eura u Hrvatskoj. U osmom djelu navedeni su primjeri odraza na ekonomiju u državama nakon uvođenja eura, dok je deveti dio ovog rada zaključak donesen temeljem pisanog dijela rada i korištene literature.

¹ Izvor: Euro u HR, <https://euro.hnb.hr/-/povijest-eura>

U izradi ovog završnog rada korištene su znanstveno-istraživačke metode, a u tu skupinu spadaju induktivna metoda, deduktivna metoda, metoda sinteze, metoda dokazivanja, ali i metoda opovrgavanja, metoda klasifikacije i metoda deskripcije.

2. POVIJEST EURA

2.1. Stvaranje jedinstvenog tržišta i jedinstvene valute

Prekretnica koja je pridonijela prvom koraku prema stvaranju jedinstvenog tržišta i posljedičnom uvođenju jedinstvene valute, eura, jest Europska zajednica za ugljen i čelik (EZUČ). U stvaranju ove zajednice sudjelovale su Belgija, Francuska, Italija, Luksemburg, Zapadna Njemačka i Nizozemska. Glavna ideja za pokretanje Europske zajednice za ugljen i čelik jest da se stvori jedinstveno tržište za ugljen i čelik te da se upravo ovi resursi izuzmu iz djelokruga nacionalnog suvereniteta. Primarni cilj ovog ujedinjenja je bio onemogućiti daljnji rat između Francuske i Njemačke i to putem integracije industrije koja je bila važna za vođenje rata te bi se na taj način očuvao daljnji europski mir. Kako je prethodna zajednica ostvarila ekonomski uspjeh, istih šest država 1957. godine su prilagodile svoje ekonomske politike te osnivaju Europsku ekonomsku zajednicu (EEZ) i Europsku zajednicu za atomsku energiju (EURATOM). Time su ukinute trgovinske prepreke koje su do tad bile prisutne te se stvorilo jedinstveno zajedničko tržište koje je doprinijelo integraciji gospodarstva.

Godine 1970. tadašnji Luksemburški premijer Pierre Werner uz pomoć europskih čelnika izradio je izvješće na temelju kojeg se definirala strategija za stvaranje europske i monetarne unije (EMU).

Pomoću projekta o europskoj i monetarnoj uniji stvara se europski monetarni sustav (EMS) uz stvaranje europske valutne jedinice (eng. European Currency Unit; skraćeno ECU). To je zapravo obračunska jedinica jer su se zemlje članice dogovorile kako će zadržati svoje vlastite valute unutar utvrđenog raspona promjenjivosti cijena. Vrijednost europske valutne jedinice formira se na temelju košarice valuta zemalja članica europskog monetarnog sustava u kojem najznačajniju ulogu ima njemačka marka s visokim udjelom od čak 30%.² Ovo je bio početak stvaranja europskog tečajnog mehanizma tijekom 1979. godine.

Zbog uspjeha koji je doživio europski monetarni sustav slijedi daljnja rasprava među zemljama Europske unije o tome kako ostvariti ekonomsku i monetarnu uniju (EMU). U nastavku europske izgradnje veliki doprinos dao je Jacques Delors koji je

² Izvor: Europa.eu, <https://europa.eu/euroat20/hr/povijest-eura/>

bio osmi predsjednik Europske komisije, ali prva osoba koja je ovu dužnost obnašala čak tri mandata. Godine 1989. osnovan je „Delorsov odbor“ koji detaljno obrađuje sve podatke kako bi se došlo do cilja, a to je stvaranje jedinstvene valute. Rezultati istraživanja i obrade podataka u obliku izvješća detaljno opisuju postupke koje je potrebno ispuniti za stvaranje ekonomske i monetarne unije.

2.2. Etape nastanka ekonomske i monetarne unije uz nastanak eura

Prva faza nastanka ekonomske i monetarne unije započela je 1. srpnja 1990. godine te su na taj datum ukinuta sva ograničenja na kretanje kapitala između država članica. Odbor guvernera svih središnjih banaka država članica Europske ekonomske zajednice dodijeljena je nova zadaća savjetovanja o monetarnim politikama država članica te njihovo usklađivanje kako bi se ostvarila stabilnost cijena. Novi Ugovor o Europskoj uniji pod nazivom Ugovor iz Maastrichta potpisan je u Nizozemskoj 1992. godine te su potpisivanju prisustvovali svi europski čelnici.³ Ugovor je sadržavao sve ključne odredbe koje su nužne za provedbu ekonomske i monetarne unije (EMU) te su dogovoreni i svi kriteriji koje će svaka članica trebati ispuniti kako bi uvela jedinstvenu valutu.

U Frankfurtu se 1994. godine osnovao Europski monetarni institut (EMI) i to označava drugu fazu ekonomske i monetarne unije (EMU) te prestanak rada Odbora guvernera. Europski monetarni institut nije bio odgovoran za provođenje monetarne politike unutar Europske unije već je to i dalje bilo u rukama nacionalnih tijela. Njegove glavne zadaće su bile ojačati suradnju središnjih banaka i usklađenost monetarne politike te pripremiti sve što je potrebno za osnivanje Europskog sustava središnjih banaka (ESSB), provođenje jedinstvene monetarne politike te stvaranje jedinstvene valute pod nazivom „euro“ u trećoj fazi koja započinje 1. siječnja 1999. godine. Europski monetarni institut je u prosincu 1996. godine predstavio izvješće o načelima i osnovnim elementima novog tečajnog mehanizma (eng. Exchange Rate Mechanism; skraćeno ERM II), ali i odabrani oblik euronovčanica koje su trebale biti puštene u optjecaj 1. siječnja 2002. godine. Vijeće Europske unije odlučilo je da jedanaest članica ispunjava potrebne uvjete za sudjelovanje u trećoj fazi EMU-a i

³ EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0026&from=HR>

prihvaćanje jedinstvene valute. Također, je postignut politički dogovor predsjednika država ili vlada o osobama koje će biti u sastavu članstva Izvršnog odbora Europske središnje banke (ESB). Nacionalne središnje banke država članica zajedno sa Europskom središnjom bankom čine Eurosustav koji u trećoj fazi formira jedinstvenu monetarnu politiku. Europski monetarni institut je osnutkom Europske središnje banke ušao u postupak likvidacije. Dana 1. lipnja 1998. godine Europska središnja banka (ESB) počinje s radom i preuzima sve nadležnosti koje su do tad bile u rukama nacionalnih središnjih banaka država članica Europske unije.

Nakon silnih priprema koje su trajale desetljećima unazad započinje treća faza Ekonomske i monetarne unije (EMU), datuma 1. siječnja 1999. godine. Sve članice Europske unije nepovratno fiksiraju devizne tečajeve te se euro na financijsko tržište uvodi kao obračunska valuta te služi za elektronsko plaćanje. Euro od tog trenutka postaje službena valuta Austrije, Belgije, Finske, Francuske, Njemačke, Irske, Italije, Luksemburga, Nizozemske, Portugala i Španjolske, a prva nakon njih je Grčka koja pristupa uvođenju eura 1. siječnja 2001. godine i tako postaje dvanaesta država.

Nekoliko godina se euro koristio kao „obračunska valuta“ svih zemalja članica Europske unije uz to da su one imale svoju vlastitu nacionalnu valutu i to je trajalo tri pune godine. Kako se razvijalo gospodarstvo članice svih dvanaest zemalja one su zamijenile svoje nacionalne novčanice i kovanice za zajedničku valutu euro. Taj ekonomski preokret promjena valuta se smatra najvećom u povijesti čovječanstva.

Europodručje se postepeno širilo, najprije pristupom Slovenije 2007. godine, Cipra i Malte 2008. godine, Slovačke 2009. godine, Estonije 2011. godine, Latvije 2014. godine, Litve 2015. godine, te do 2019. godine odnosno do danas punopravne članice europodručja su i Bugarska, Češka, Danska, Hrvatska, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Španjolska, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo.

Slika 1: ŠIRENJE EUROPODRUČJA

Izvor: Euro u HR, <https://euro.hnb.hr/-/povijest-eura>

3. ULOGA EURA U SVIJETU

Europodručje je drugo gospodarsko područje na svijetu, a čak više od 340 milijuna stanovnika koristi euro kao službenu valutu. ⁴Kako euro kao valuta jača na globalnoj razini Europska unija pruža određenu sigurnost za svoje građane i poduzeća. Međunarodni financijski sustav zbog jačanja eura pruža tržišnim subjektima veći izbor, a međunarodno gospodarstvo se više ne oslanja na samo jednu valutu te tako postaje manje osjetljivo na promjene. Uspjeh eura kao vjerodostojne valute i izvan granica Europske unije i europodručja dokazuju rezultati udjela u globalnom bruto domaćem proizvodu. Procjenjuje se da udio Europske unije u globalnom bruto domaćem proizvodu iznosi oko 17%, dok udio europodručja iznosi oko 12%. ⁵

Euro je vodeći u procesu međunarodne trgovine te zemlje članice europodručja posluju kao trgovinski partneri s mnogim zemljama diljem svijeta. Najvećim trgovinskim sporazumom koji je Europska unija ikad potpisala i provela u djelo smatra se ugovor s Japanom. Sporazum o gospodarskom partnerstvu potpisan je 17. srpnja 2018. godine te se njime ukidaju gotovo sve carine čija godišnja vrijednost za europske kompanije doseže oko milijardu eura. Kao primjer ostatku svijeta Europska unija šalje jasnu poruku potpore pravednoj i otvorenoj trgovini temeljenoj na pravilima.

Države članice europodručja zbog uloge eura kao svjetske valute uživaju u zaštiti ukoliko dođe do ekonomske ili financijske krize. Globalna valuta kao što je euro prilikom prethodno navedenih kriza pruža investitorima sigurnost jer u pravilo takva valuta ne bi trebala gubiti na vrijednosti. U slučaju deprecijacije deviznog tečaja eura odnosno da se vrijednost značajno smanji, u odnosu na druge jake globalne valute, države članice ne bi trebale pretrpjeti veliku štetu. Ponajviše razlog tome je što su države članice usmjerene jedna na drugu prilikom međunarodnog trgovanja, a isto tako i gospodarski subjekti unutar europodručja zadužuju se gotovo uvijek u eurima. Time se smanjuje važnost kretanja deviznog tečaja eura u odnosu prema

⁴ Izvor: Euro u HR, <https://euro.hnb.hr/-/uloga-eura-u-svijetu>

⁵ Izvor: Europska komisija, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/international-role-euro_hr

ostalim valutama jer teret otplate duga ostaje unutar europodručja odnosno u eurima.

Međutim primjeri iz prakse nam govore kako članstvo u europodručju ipak ne donosi toliku zaštitu prilikom novonastalih financijskih kriza. Nemoguće je održati jedinstvenu monetarnu politiku i gospodarsko jedinstvo unutar zemalja koje su različite. Tijekom 2010. godine na prostoru europodručja zavladała je dužnička kriza, prema tvrdnjama Europske unije, države koje su se našle u toj situaciji zbog članstva u europodručju trebale bi na izrazito povoljan način restrukturirati i financirati povrat dug. No, stvarno stanje odstupa od očekivanih tvrdnji. Primjerice Italija se od 2010. godine nalazi u velikoj bankarskoj krizi te je pad cijena u financijskom sektoru toliko oštar da se javnost pokušava umiriti tvrdnjama da su banke sasvim stabilne. Isto tako Grčka se i danas nosi s izazovima dužničke krize. Europska unija je imala vodeću ulogu u rješavanju grčke krize, a umjesto spašavanja od bankrota Grci su dobili samo novu posudbu i to kako bi tek vratili stari dug. Postoje špekulacije da se novcem poreznih obveznika Europske unije namijenjenih za Grčku zapravo sanirala i spašavala njemačka i francuska bankarska situacija.

4. UVJETI ZA UVOĐENJE EURA

Uvjeti za uvođenje eura jasno su propisani Ugovorom iz Maastrichta koji je potpisan 1992. godine i odnosi se na stabilnost cijena, javnih financija, tečaja i dugoročnih kamatnih stopa. Tim uvjetima žele se potaknuti države članice na usmjerenost i posvećenost ekonomskoj stabilnosti i na taj način ih pripremiti za ulazak u monetarnu uniju. Posljednja financijska kriza nastala 2008. godine ukazuje kako su države koje još uvijek nisu pristupile europodručju pod velikim gospodarskim pritiskom odnosno još uvijek nisu riješile nastale probleme prilikom izbijanja krize.

Slika 2: KORACI DO UVOĐENJA EURA

Izvor: Hrvatska narodna banka, <https://euro.hnb.hr/-/uvjeti-za-uvodenje-eura>

Država koja želi pristupiti europodručju mora biti dio ERM II i ispuniti sve kriterije konvergencije odnosno kriterije iz Maastrichta te oni moraju biti zadovoljeni kako bi zemlje mogle slobodno pristupiti trećoj fazi Europske i monetarne unije. Zemlje koje se spremaju uvesti euro moraju zadovoljiti sve kriterije konvergencije iz članka 140. stavka 1.⁶, a to su:

⁶ Izvor: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, [http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ugovori/ugovor-iz-lisabona-\(prociscena-inacica\)/](http://www.mvep.hr/hr/hrvatska-i-europska-unija/ugovori/ugovor-iz-lisabona-(prociscena-inacica)/)

Stabilnost cijena

Stopa inflacije zemlje koja želi pristupiti europodručju ne smije biti veća od 1,5 posto u odnosu na stope inflacije triju zemalja Europske unije koje imaju najnižu inflaciju u godini koja je prethodila preispitivanju stanja. Stopa inflacije se mjeri indeksom potrošačkih cijena. To znači da se cijene ne bi smjele znatno povisiti (inflacija) kao i to da treba izbjegavati dulje razdoblje pada cijene (deflacija) jer duga razdoblja prekomjerne inflacije ili deflacije negativno utječu na gospodarstvo.⁷ U 2018. godini prosječna stopa inflacije u Hrvatskoj je iznosila 1,3%. Postoji zabrinutost o održivosti konvergencije inflacije u Hrvatskoj u duljem razdoblju te se zbog tog moraju poduprijeti odgovarajuće politike.⁸

Javne financije

Komisija Europske unije ispituje proračunsku disciplinu na temelju dva kriterija. Prvi kriterij je deficit proračuna opće države koji se mjeri kao udjel deficita u bruto domaćem proizvodu i on ne smije prelaziti tri posto u odnosu na prethodnu godinu. Moguće je da rezultat bude privremeno iznad zadanog postotka, ali u neposrednoj blizini od tri posto. Drugi kriterij je državni dug, i u ovom slučaju udio bruto duga promatrane države u bruto domaćem proizvodu ne smije prelaziti postotak od šezdeset posto. Ako rezultat nije u željenom intervalu, mora prikazati tendenciju da se s vremenom smanjuje i približava željenoj vrijednosti. Izvještaj o konvergenciji govori kako je saldo proračuna opće države bio u skladu s kriterijima.

Tečaj

Zemlja koja pristupa europodručju mora biti dio Tečajnog mehanizma (ERM) koji je propisao Europski monetarni sustav. Dio ovog mehanizma, ako se pravo uzme, država mora biti najmanje dvije godine prije godine u kojoj se ispituje činjenično stanje. To u praksi znači da bi se tečaj između eura i valute članice trebao

⁷ Izvor: Europska središnja banka, <https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me-more/html/stableprices.hr.html>

⁸ Izvor: Europska središnja banka, <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr201805.hr.pdf?d9bdfc0cb29364a6aedb102a02457b47>

kretati po dogovorenim normama. Isto tako država članica ne smije smanjiti vrijednost svoje valute. Nakon što se euro prihvati država zamjenjuje i prihvaća novi Tečajni mehanizam (ERM II). Tečaj hrvatske kune prema euru pokazivao je nizak stupanj kolebljivosti, 2018. godine tečaj je iznosi 7,415 kuna za euro, što je 1,1% više od prethodnih godina.

Dugoročne kamatne stope

Nominalna dugoročna kamatna stopa ne smije preći postotak za više od dva posto u odnosu na najviše tri zemlje članice s najnižom inflacijom, to su zapravo iste zemlje s kojima smo uspoređivali i prvi kriterij konvergencije. Promatra se prethodna godina u odnosu na godinu ispitivanja. Dugoročne kamatne stope u Hrvatskoj smanjuju se od 2009. godine, pa su se tako spustile s razine od oko 8% na ispod 3% te se nalaze ispod referentne vrijednosti kriterija konvergencije.⁹

Republika Hrvatska prema Izvješću o konvergenciji za 2018. godinu koju je za javnost priopćila Europska komisija navodi kako su ispunjeni kriteriji javnih financija, kriterij dugoročnih kamatnih stopa i kriterij stabilnosti cijene. No, nijedna država članica koja želi preuzeti euro ne ispunjava kriterij deviznog tečaja jer nijedna od tih država nije dio tečajnog mehanizma (ERM II), a kako smo prethodno naveli država bi najmanje dvije godine trebala biti dio ovog mehanizma.

Uz navedene glavne kriterije konvergencije veliku važnost ima nacionalno zakonodavstvo koje mora biti usklađeno s propisima ekonomske i monetarne unije (EMU). Stoga će Hrvatska trebati potpisati sporazum kojim se obvezuje da će stroga fiskalna pravila ugraditi u svoj pravni okvir. Na kraju, pravna obveza nacionalne središnje banke je da uskladi svoj statut s Ugovorima i Statutom Europskog sustava središnjih banaka i Europske središnje banke.

Bankovna unija nastala je kao odgovor na krizu koja je utjecala na financijski sektor Europske unije nakon 2008. godine i fragmentaciju tržišta koja je otežala

⁹ Izvor: Europska središnja banka,
<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/conrep/ecb.cr201805.hr.pdf?d9bdfc0cb29364a6aedb102a02457b47>

transmisiju monetarne politike ESB-a u europodručju. Bankovna unija ima zadatak da se problemi u bilancama banaka negativno ne odražavaju na javne financije i obrnuto. Kako bi se prethodno moglo ostvariti Bankovna unija podrazumijeva centralizirani sustav nadzora banaka i zajednički sustav sanacije banaka.¹⁰

Bankovnu uniju čine države članice europodručja, a otvorena je i državama članicama koje još nisu uvele euro, no do danas nijedna država izvan europodručja nije pristupila bankovnoj uniji. Hrvatska će najkasnije postati članica bankovne unije u trenutku uvođenja eura.

4.1. Troškovi uvođenja eura

Uvođenje zajedničke valute sa sobom donosi i određene troškove. Jedan od glavnih troškova je gubitak samostalne monetarne politike, ovo je za Hrvatsku veliki gubitak bez obzira na činjenicu da je prostor za korištenje monetarne i tečajne politike ograničen, ne tehničkim pravima već kretanjem referentnih kamatnjaka na međubankovnom tržištu.

S druge strane postoje i troškovi koji će biti osjetni za Vladu Republike Hrvatske i Hrvatsku narodnu banku. Ti troškovi će se pojaviti prilikom prijenosa sredstava u Europsku središnju banku, a to su uplata preostalog iznosa svog udjela u kapitalu ESB-a, uplata u zaštitne slojeve ESB-a i prijenos međunarodnih pričuva u pričuve ESB-a te troškovi prilikom uplate u instrument Europske unije koji služi za pomoć članicama europodručja. Kad se pogleda s druge strane ovi troškovi donose i određena prava. Primjer je sudjelovanje Hrvatske narodne banke u donošenju odluka o zajedničkoj monetarnoj politici na način da guverner HNB-a kao član Upravnog vijeća ESB-a sudjeluje u donošenju odluka zajedno sa guvernerima drugih središnjih banka Eurosustava, a jednako važno, nađe li se Hrvatska u financijskim neprilikama moći će računati na pomoć s ciljem stabiliziranja situacije. Pitanje je koliko su ova prava primjenjiva u praksi. Možemo li očekivati da će Hrvatska narodna banka sudjelovati u donošenju odluka s obzirom na našu značajnost na financijskom tržištu,

¹⁰ Izvor: Europska središnja banka,
<https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/bankingunion/html/index.hr.html>

ali pitanje je i da li možemo očekivati financijsku pomoć u kriznim situacijama ukoliko pogledamo na stanje u susjednoj Italiji ili pak Grčkoj.

Trošak će uzrokovati i konverzija koja će se pojaviti u kratkom periodu nakon uvođenja eura, a taj će trošak osjetiti pojedini dijelovi društva te ponajviše poslovne banke. Primjer ovog troška su nabavljanje novčanica i kovanica eura, novi prilagođeni bankomati, promjena u računovodstvenom sustavu, promjena svih cjenika s iznosima u eurima i slično.

4.2. Trebamo li uvesti euro?

Prilikom potpisivanja ugovora o ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju ona se obvezala da će prihvatiti euro kao službenu valutu. No, točan rok za uvođenje nije definiran, ne postoji formalna i pravna obveza za ovo ispunjenje. Točnije, nije vremenski definiran ciljni datum uvođenja eura, te zbog toga ukoliko se procijeni da Hrvatska nije spremna za napredovanje u monetarnoj integraciji, država ne bi treba ulijetati u ovaj proces. Uvođenje eura je određen kao strateški cilj države koji ćemo u nastavku rada i detaljno razložiti, no Hrvatska narodna banka i Vlada Republike Hrvatske bi veću pozornost i napore trebale uložiti u strukturne reforme te se posvetiti očuvanju stabilnosti cijena i financijske stabilnosti.

Glavno pitanje koje se nameće je žele li građani da svoju nacionalnu valutu kunu zamijene za euro. Prema anketi doneseni su slijedeći rezultati, 53,4% anketiranih građana protivi se uvođenju eura, dok je za zajedničku europsku valutu njih 39,3 posto, a neodlučnih je 7,3%. Prethodni rezultati dobiveni su 18. travnja 2019. godine, a za razloge navode ne razvijenost naše zemlje u odnosu na ostale članice Europske unije te smatraju kako bi Hrvatska u ovom trenutku, uvedemo li euro, zauzela glavnu ulogu na samom dnu Europe.¹¹

Dolazimo do ne slaganja, Vlada Republike Hrvatske želi uvođenje eura kao službene valute, dok se građani protive toj ideji. Ukoliko Vlada predstavlja svoj narod odnosno parlament je glas naroda, onda bi se trebala ispuniti volja građana.

¹¹ Izvor: Aktualno.hr, <https://aktualno.hr/anketa-evo-koliko-hrvatskih-gradana-nezeli-euro-umjesto-kune/>

5. STRATEGIJA UVOĐENJA EURA

Vlada Republike Hrvatske i Hrvatska narodna banka izradile dokument kojim će upoznati široku javnost s procesom uvođenja eura. Dokument objedinjuje analizu ekonomske koristi i troškova uvođenja eura. Također, opisane su procedure koje moraju biti zadovoljene ukoliko se želi uvesti euro, ali i strateške odrednice ekonomske politike.

Prije uvođenja eura Republika Hrvatska treba pristupiti tečajnom mehanizmu ERM II pri čemu devizni tečaj domaće valute ne smije znatnije fluktuirati u odnosu na euro. Uvjeti za ulazak u mehanizam ERM II nisu definirani, no potrebna je podrška od strane drugih članica europodručja i Institucija Europske unije. Ta podrška ovisi o gospodarskom stanju države odnosno o stupnju konvergencije i makroekonomske stabilnosti.

5.1. Provedba ekonomske politike i smanjenje ranjivosti gospodarstva

Tijekom vremena nakon što država pristupi tečajnom mehanizmu ERM II plan je da se ubrza proces uvođenja eura. Prvi cilj je smanjiti gospodarsku nestabilnost preko uspješne provedbe ekonomske politike. Prema podacima Hrvatske gospodarske komore nakon dugogodišnje recesije uočen je rast robnog izvoza, povećana je osobna potrošnja te se prihodi od turizma iz godine u godinu povećavaju u znatnoj mjeri.¹² Očekuje se daljnji ekonomski rast i povećanje investicija u prvom redu iz europskih fondova. Premda je pitanje koliko je ovo realno s obzirom na trenutnu iskorištenost europskih fondova. Ekonomska politika morat će se posvetiti vođenju fiskalne politike, u prvom redu smanjenju javnog duga te uravnoteženju proračuna. Najnoviji podaci Hrvatske narodne banke pokazuju da je javni dug na početku mandata nove vlade 2016. godine iznosio 283,4 milijarde kuna, dok je krajem veljače ove godine dug iznosio 287,6 milijardi kuna, dakle opći dug države povećao se za 4,2 milijarde kuna. Uzmemo li to u prosjek dobijemo rezultat da se

¹² Izvor: Hrvatska gospodarska komora, <https://www.hgk.hr/robna-razmjena-rh-u-2018-s-naglaskom-na-izvoz>, <https://www.hgk.hr/lagani-oporavak-potrosnje-i-proizvodnje-u-hrvatskoj-u-odnosu-na-prosjeck-eu>, <https://www.hgk.hr/s-turizam/analize-i-publikacije>

mjesečno zaduživalo u iznosu od 150 milijuna kuna.¹³ Vidljiva su i zaduženja Hrvatske narodne banke koja su se od 2014. godine povećala od početnog iznos oko 400 milijuna eura na 3,1 milijarde eura, to je povećanje od čak 750 posto te time sudjeluje u javnom dugu na razini od 58%. Kako je zadaća Hrvatske narodne banke da brani financijsku stabilnost zemlje nije jasna potreba za inozemnim zaduživanjem kada u svojim deviznim rezervama posjeduje 18 milijardi eura, ali isto tako dolazi do konfuzije zbog čega se one čuvaju u stranim bankama.¹⁴ Također, zadatak fiskalne politike je održavanje niske inflacije te uspostaviti stabilnost unutar poslovnih ciklusa na način da se minimiziraju unutarnji i vanjski šokovi. Fiskalna pravila će morati biti u skladu s Paktom o stabilnosti i rastu¹⁵. Veliki naponi će biti uloženi u stvaranje konkurentnosti, učinkovitosti javnih sektora te poboljšanju unutar upravljanja javnim financijama. Jedan od najvažnijih zadataka fiskalne politike je održavanje zdravstvenog i mirovinskog sustava.

Cilj vlade je smanjiti omjer javnog duga i bruto domaćeg proizvoda za više od deset postotnih bodova do 2020. godine. Svaki prekomjerni prihod odnosno prihod veći od očekivanog bit će preusmjereni u svrhu smanjenja javnog duga i proračunskog salda. Javni dug će biti izražen u domaćoj valuti te će se na isti način i otplaćivati, a na taj način se želi smanjiti izloženost valutnom riziku i olakšat će se ispunjenje kriterija dugoročnih kamatnih stopa, uzmemo li u obzir da je 86% dugoročnih obveza ima fiksnu kamatnu stopu.¹⁶

Uz pomoć porezne reforme želi se povećati gospodarska konkurentnost na način da se pojednostavi i smanji trošak administracije uz socijalnu pravednost. Nezaobilazna je i strukturna reforma koja je usmjerena na smanjenje makroekonomske neravnoteže, također želi se postići održivi gospodarski rast koji će omogućiti otvaranje novih radnih mjesta. Želja sabora je da potakne rast produktivnosti gospodarstva te da rast plaća javnog sektora budu u skladu s njegovim rastom. Nastoji se povećati efikasnost državnih službenika na način da se

¹³ Izvor: Lider, <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/lovrinovic-hnb-je-u-pet-godina-povecao-zaduzenje-za-750-posto/>

¹⁴ Izvor: Lider, <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/lovrinovic-hnb-je-u-pet-godina-povecao-zaduzenje-za-750-posto/>

¹⁵ Izvor: EUR-Lex, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/LSU/?uri=CELEX%3A31997R1467>

¹⁶ Izvor: Vlada Republike Hrvatske, <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2017/10%20listopad/30%20listopada/Strategija%20za%20uvo%20enje%20eura%20kao%20sluz%20CC%8Cbene%20valute%20u%20Hrvatskoj.pdf>

motiviraju razni nagradama i mogućim unaprjeđenjem. S ciljem smanjenja nezaposlenosti donesene su razne mjere kako bi se ona smanjila, neke od tih mjera su potpore pri zapošljavanju, usavršavanje i samozapošljavanje, podizanje kvalitete obrazovanja odraslih osoba i slično. Najvažnija mjera je rješavanje problema neusklađenosti programa obrazovanja s potrebama tržišta. Također, Vlada je pripremila cjelovitu reformu sustava obrazovanja.

Nakon pristupanja tečajnom mehanizmu EMR II središnja banka imat će važnu ulogu zadržati fluktuaciju deviznog tečaja u dopuštenom rasponu. S obzirom da se tečajni režim podudara s ERM II i s obzirom da je kuna stabilna već dugi niz godina očekuje se da će Hrvatska narodna banka ostvariti dobre rezultate.

5.2. Sporazumi i pravila europodručja

Mehanizam Europskog semestra nastao je nakon svjetske krize koja je poljuljala funkcioniranje monetarne unije, a stvaranjem ovog mehanizma želi se potaknuti odgovorno i savjesno vođenje ekonomskih politika unutar svih država članica. Sve države koje imaju namjeru uvesti euro moraju biti dio ovog mehanizma najkasnije na isti dan kad se uvede i euro. Uoči li se ekonomska neravnoteža unutar neke zemlje članice mehanizam Europskog semestra preporučuje se niz mjera za njezino suzbijanje, a ako država odbije njihovo provođenje može podleći novčanim sankcijama.

Zbog makroekonomske međuovisnosti donesena su pravila temeljem Ugovora o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji. Ugovor sadrži tri djela, prvi dio se odnosi na proračunske manjkove koji moraju biti fiksno definirani uz pomoć nacionalnog zakonodavstva. Drugi dio ugovora odnosi se na koordinaciju fiskalnih politika u skladu s fiskalnim pravima koje je odredila Europska komisija. Treći dio ugovora odnosi se na obvezu unaprjeđenja ekonomske i monetarne unije pomoću koordinacije reformi za povećanje konkurentnosti i gospodarskog rasta. Također, obavezno je pristupanje Ugovoru bez potrebe za ratifikacijom unutar država

koje su potpisale Ugovor o stabilnosti, koordinaciji i upravljanju u ekonomskoj i monetarnoj uniji.¹⁷

Pristupanje bankovnoj uniji omogućuje se Europskoj središnjoj banci nadzor nad bankama kako bi se smanjila mogućnost da se problemi nastali unutar bilanca banaka negativno odraze na Javne financije, ali i obrnuto. Hrvatska će Bankovnoj uniji najkasnije pristupiti u trenutku kad uvede i euro kao službenu valutu, a prije samog ulaska Hrvatska će biti dužna predati sve informacije o stanju banaka kako bi Europska središnja banka imala pravovremene podatke o mogućim problemima u bankarskom sektoru. Također, Bankarska unija donosi i nova pravila o sanaciji banaka koje više neće snositi država, već njihovi vlasnici i vjerovnici. Ujedno sve banke u Hrvatskoj morat će uplaćivati utvrđeni iznos u nacionalni sanacijski fond.

5.3. Priprema Hrvatske narodne banke za članstvo u Eurosustavu

Ulaskom u Eurosustav instrumenti monetarne politike koje rabi Hrvatska narodna banka zamjenjuju se instrumentima Eurosustava. Ti instrumenti smanjit će obvezne pričuve i minimalna devizna potraživanja, a to bi zapravo povećalo dotok novčanih sredstava banaka u Hrvatskoj. Najveće razlike između Eurosustava i Hrvatske narodne banke uočene su u sustavu obveznih pričuva. U Hrvatskoj osnovica za obračun obvezne pričuve je prosjek dnevnog stanja u kalendarskom mjesecu, dok je ta osnovica u europodručju jednaka stanju na posljednji dan u mjesecu. U Hrvatskoj je ona i šire definirana i primjenjuje se po većoj stopi obvezne pričuve, ona u Hrvatskoj iznosi 12% dok je u europodručju znatno manja i to čak iznosi 1%.¹⁸

Ukinut će se mjera za održavanje minimalnih potrebnih deviznih potraživanja, no kako su devizne obveze i potraživanja banaka većinom u eurima, ova mjera će jednostavno izgubiti svrhu.

¹⁷ Izvor: Publications Office of the European Union, http://publications.europa.eu/resource/cellar/632540ef-f14d-4778-86bd-b7a96b04af5d.0012.02/DOC_2

¹⁸ Izvor: Hrvatska narodna banka, <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/monetarna-politika/instrumenti/obvezna-pricuva> i Europska središnja banka, https://www.ecb.europa.eu/explainers/tell-me/html/minimum_reserve_req.hr.html

Najzahtjevniji posao je prilikom zamjene novčanica i kovanica kune za euro, planiranje ove zamjene jer podrazumijeva dug vremenski period kako bi se mogla odrediti točno potrebna količina novca za zamjenu te je potrebno sklopiti ugovor s kovnicom koja je osposobljena za kovanje kovanica eura. Javnost mora biti opskrbljena s kovanicama tijekom mjeseca u kojem će se uvesti euro. Od dana kada se uvede euro bankomatska mreža u Hrvatskoj isplaćivat će samo euro.

U razdoblju pred uvođenje eura inicirat će se zamjena kune za euro u kreditnim institucijama, a sve zamijenjene kune moraju biti zbrinute te uništene. Nakon uvođenja eura javnost se mora informirati o izgledu i zaštitnim obilježjima novčanica i kovanica eura.

6. PREDNOSTI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE

Svi ekonomski subjekti su podložni valutnom riziku tj. tečajnom jer u situaciji promjene domaće valute doći će i do promjena u vrijednosti njihove imovine. S ovom problemu su suočeni ekonomski subjekti koji imaju obveze tj. dugovanja izražena u stranoj valuti, a ostvaruju dobit u domaćoj valuti. U trenutku deprecijacije tečaja domaće valute paralelno se povećava dug obveze koju zaduženi ekonomski subjekt mora podmiriti. Isti je slučaj i u gospodarstvu koje ima velika devizna zaduženja, deprecijacija domaće valute će onemogućiti daljnji rast gospodarstva.

Svi domaći sektori, osim banaka, imaju veća zaduženja u stranoj valuti nego što vrijedi njihova imovina u stranoj valuti te zbog prethodno navedenog slabljenje tečaja kune bi imalo negativne učinke na sve sektore. Prema izvješćima banaka vidljivo je kako je manje od 10% kredita zaštićeno od valutnog rizika. Valutnom riziku izloženi su svi domaći sektori – država (s 220 milijardi kuna deviznog duga), poduzeća (s približno 200 milijardi kuna deviznog duga) i stanovništvo (71 milijarda kuna deviznog duga).¹⁹ Prema prethodnim podacima vidimo kako devizni dug premašuje 500 milijardi kuna, a čak više od 90% od tih dugovanja izraženo je u euru, što bi značilo ukoliko dođe do snažnije deprecijacije kune u odnosu na euro teret dužnika će se povećati. Iako banke nisu direktno izložene valutnom riziku, neizravno preko dužnika ovaj rizik ipak prijeti i njima. Većina kredita stanovništva i poduzeća izraženi su u devizama, a prihodi su izdašniji u domaćoj valuti, strah od deprecijacije tečaja je obostran. Ako dužnik nije sposoban otplatiti kredit bankama, to za banke predstavlja gubitak. Uvođenjem eura valutni rizik će apsolutno izumrijeti jer će sav dug koji je vezan uz euro zapravo postati dug u domaćoj valuti.

Uvođenjem eura kao službene valute kamatne stope će biti simetrične onima unutar europodručja i time će se ojačati konkurentnost hrvatskog gospodarstva. Isto tako uvođenje eura trebalo bi olakšati uvjete za financiranje domaćih sektora. No, zbog ovisnosti o kretanju na međunarodnim financijskim tržištima koja se neprestano mijenjaju ne možemo točno odrediti visinu kamatne stope koja će nastupiti nakon

¹⁹ Izvor: Strategija za uvođenje eura kao službene valute u Hrvatskoj, <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2017/10%20listopad/30%20listopada/Strategija%20za%20uvo%C4%91enje%20eura%20kao%20sluz%CC%8Cbene%20valute%20u%20Hrvatskoj.pdf>

uvođenja eura. Neka istraživanja ipak ističu da će bez obzira na prethodno stanje kamatna stopa ipak biti niža nego u slučaju da Hrvatska zadrži vlastitu nacionalnu valutu. Pod pretpostavkom da se kamatna stopa smanjila gospodarstvo će povećati svoju konkurentnost i otvoriti prostor za dodatne investicije i zapošljavanje. Premije za osiguranje od kreditnog rizika unutar europodručja su niže kad usporedimo u odnosu na države koje nisu članice za čak 10-35%. Istraživanja Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) donose rezultate prema kojim su države koje su pristupile europodručju odnosno uvele euro kao službenu valutu zadovoljnije pruženom uslugom osiguranja od kreditnog rizika. Očekuje se da će i Hrvatska biti jedna od tih država s obzirom da je većina kreditne zaduženosti upravo u eurima i time bi se smanjila opasnost od promjene tečaja domaće valute tj. kune. Prilikom svjetske financijske krize 2008. godine kamatne stope unutar Hrvatske su primjetno porasle, ali i u svim ostalim državama koje nisu bile članice europodručja. Monetarna unija je u tom periodu zaštitila svaku svoju članicu europodručja kako ne bi došlo do sličnog scenarija. Ulaskom Hrvatske u europodručje instrumenti monetarne politike koje je upotrebljavala Hrvatska narodna banka bit će zamijenjeni onima koje koristi Europska središnja banka i time će se smanjiti kamatne stope banaka. Prilikom spominjanja ulaska u Eurosustav naveli smo kako će kamatne stope iznositi samo 1%, a u ovom trenutku iznose čak 12%. Ukinut će se održavanje minimalnih deviznih potraživanja koja iznose 17% i time će se usporedno smanjiti regulatorni trošak. Kao posljedica tog smanjenja kamatna stopa na bankovne kredite mogle bi se smanjiti, točnije one će postići visinu adekvatnu europodručju.

Zadržavanjem vlastite valute unutar male i otvorene ekonomija stvaraju se uvjeti za nastanak valutne krize. U trenutku nastanka valutne krize Hrvatska narodna banka bit će primorana da prodaje međunarodne pričuve i da dignu razinu kamatne stope ukoliko želi zadržati stabilan tečaj kako ne bi došlo do deprecijacije kune. Nastankom valutne krize može nastati i bankovna kriza, ali i obrnuto ako zbog prevelikih izdavanja deviznih depozita banka nije u mogućnosti osigurati potrebnu količinu devizne likvidnosti. Ova prednost je od velikog značaja za Hrvatsku i zemlje slične njoj s obzirom na visoku zaduženost u eurima i potrebom za likvidnom pokrivenosti u eurima. Kako Hrvatska narodna banka može kreirati samo kunksku likvidnost poduzimaju se mjere koje će dopremiti depozite u eurima u zemlju, a neke

od tih mjera su pojačana potražnja od investitora ili štediša. Uvede li se euro kao službena valuta nestat će valutni rizik te će se smanjiti mogućnost da izbije neka ozbiljna bankarska kriza. Nedovoljna količina kapaciteta devizne likvidnosti više neće biti problem jer dopuštene mjere koje je poduzimala Hrvatska narodna banka u tim trenucima preuzima Europska središnja banka koja ima odriješene ruke da emitira eursku likvidnost.

Očekivan je rast međunarodne razmjene s obzirom da nestaju troškovi konverzije valuta i zaštite od tečajnog rizika. Uvođenjem eura lakše je uspoređivati cijene s međunarodnom konkurencijom. Povećava se konkurentnost za izvozna poduzeća jer više nema neizvjesnosti od mogućih tečajnih razlika, a suzbijanjem ove neizvjesnosti povećavaju se inozemna ulaganja. Čak dvije trećine robne razmjene koje Hrvatska obavlja odvija se unutar europodručja, a također u malo većem omjeru dolaze i inozemne investicije. Uvođenje eura ima pozitivne učinke u sektoru turizma jer jedinstvena valuta olakšava odabir turističke destinacije. No, sagledamo li malo bolje ovu pretpostavku zaključuje se da će sigurno doći do povećanja cijena roba i usluga te kako bi se to zanemarilo neophodno je podizanje kvalitete na veći nivo od trenutnog.

Prilikom konverzije kuna za euro ili eura za kune proizlaze troškovi s obzirom na prodajni ili kupovni tečaj, ali i provizije koje uzimaju banke ili mjenjačnice za pruženu uslugu. Ovo je ušteda za nefinancijske subjekte koju će ostvariti uvođenjem eura. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju preuzeli smo podjednake naknade kao i ostale članice države koje se obračunavaju prilikom prekograničnih i nacionalnih plaćanja u eurima. Kada euro postane službena valuta te naknade će biti jednake trenutnim kunskim naknadama. Vanjskotrgovinska razmjena će osjetiti financijsko olakšanje jer će prekogranične naknade biti u skladu s nacionalnim eurskim naknadama.

Pristupanjem europodručju Hrvatska narodna banka stiče pravo na raspodjelu monetarnog prihoda, što bi kao rezultat trebalo imati višak prihoda nad rashodima te

će se ti prihodi uplaćivati u državni proračun kako bi se smanjio javni dug. Najveći doprinos Hrvatska narodna banka ostvaruje putem međunarodnih pričuva, a prilikom ulaska u europodručje ona je dobila pravo na udio u zajedničkom monetarnom prihodu, uz navedeni prihoda Hrvatska narodna banka i dalje ima pravo na zadržavanje većeg djela prihoda koje ostvaruje putem međunarodnih pričuva. U svakom slučaju očekuje se godišnji rast prihoda nad rashodima.

Ukoliko se Republika Hrvatska dovede u tešku financijsku situaciju, članstvo u monetarnoj uniji će pomoći da lakše prebrodi novonastalu situaciju. Državama kojima prijeti financijska kriza Europska središnja banka može pomoći na način da otkupi državne obveznice ili da odobri preventivne kredite ili neki drugi program makroekonomske prilagodbe. Europska središnja banka ima ulogu zaštitnog mehanizma u slučaju snažnih poremećaja koji mogu nastati u bankovnom sustavu, a nije ih moguće riješiti predviđenim regulativama. Hrvatska je već ulaskom u Europsku uniju dobila pristup financijskoj pomoći.

7. NEDOSTACI UVOĐENJA EURA KAO SLUŽBENE VALUTE

Neposredno prije zamjene nacionalne valute s eurom nastat će jednokratni troškovi koji se odnose na pribavljanje tj. izradu novčanica i kovanica eura, distribuciju te povlačenje novčanica i kovanica kune. Isto tako troškovi će nastati prilikom prilagodbe bankomata kako bi se omogućio promet gotovim novcem. Troškovi će biti primjetni i u svim sektorima koji će morati prilagoditi ili promijeniti svoje postojeće sustave zbog uvođenja nove valute. Što se tiče Hrvatske očekuju se nešto niži troškovi nego što je to bio slučaj u stalim državama članicama zbog visokog stupnja euroiziranosti hrvatskog gospodarstva, ali i generiranja velikih priljeva europske gotovine. Također, povoljno za Hrvatsko je povijesno iskustvo koje ima prilikom uvođenja kune kao službene valute 1994. godine.

Sudjelovanje u pružanju financijske pomoći drugim državama članicama ima svoje pozitivne, ali i negativne strane. Dok s jedne strane Hrvatska stječe pravo korištenja financijske pomoći za europodručja, s druge stran dužna je uplaćivati određeni iznos i solidarizirati se kako bi se pomoglo članicama kojima je ta pomoć neophodna. Određeni iznos se uplaćuje u temeljni kapital Europske središnje banke, a kao određenu sigurnost države koje su uvele euro i postale članicom europodručja postaju dioničari Europske središnje banke. No, država jamči da ukoliko dođe do nedostatka u sredstava za ukazivanje pomoći ona će uplatiti i preostali dio upisanog kapitala Europske središnje banke. Kako ne bi došlo do velikih neravnoteža prilikom uplate kapitala, u obzir se uzima činjenica da sve zemlje nisu jednako razvijene te se na temelju toga donosi odluka da zemlje koje su u godini prije uvođenja eura ostvarile bruto domaći proizvod po stanovniku niži od 75% prosjeka Europske unije imaju pravo koristiti korekciju iznosa koji treba uplatiti. Ova pogodnost ima i svoj rok trajanja i to od dvanaest godina, a nakon proteka tog vremena država je dužna platiti ostatak od predvidivog uplaćenog kapitala. Trošak sudjelovanja u ovom mehanizmu bi za Hrvatsku u prvih dvanaest godina uz korekciju i obročno plaćanje iznosio približno 85 milijuna eura po svakoj rati koji je ukupno pet. Ovu mogućnost ostvaruje jer je bruto domaći proizvod ispod određenog prosjeka Europske unije. Nakon isteka prava na korekciju država je dužna platiti razliku od ukupnog iznosa koji iznosi približno 690 milijuna eura.

Usvajanjem eura kao nacionalne valute unutar Hrvatske samostalna monetarna i tečajna politika kao takve više neće imati svoju funkciju kao do sada. Od tog trenutka Hrvatska narodna banka sudjelovat će u vođenju zajedničke monetarne politike koju vodi Europska središnja banka. Osim gubitka samostalne monetarne i tečajne politike, Hrvatska gubi nacionalnu valutu odnosno svoj suverenitet i nacionalni identitet. Dva glavna problema koji se javljaju prilikom gubitka monetarne i tečajne politike su ne mogućnost korištenja kanala realnog tečaja pomoću kojeg se mogla regulirati konkurentnost gospodarstva te mogućnost da se prilikom korištenja zajedničke monetarne politike gospodarstvo nađe u problemu zbog kamatnih stopa koje određuje Europska središnja banka, a naši poslovni ciklusi nisu na jednakoj razini kao u ostatku europodručja. Hrvatska narodna banka ima ovlast da jača vrijednost tečaja kune ili pak da ga smanjuje ovisno o stanju na deviznom tržištu. Na taj način se održava stabilnost cijena, ali i financijska stabilnost. Stabilnost cijena je vrlo važna komponenta jer onemogućuje prijenos tečajnih kretanja na cijene uvoznih dobara, a isto tako važna je za održavanje inflacije u normalnom intervalu. Financijska stabilnost je važna za funkcioniranje zbog velikog duga koji ima naša država, ukoliko uvedemo euro Hrvatska narodna banka više neće moći kontrolirati kretanje valute te pod pretpostavkom da dođe do deprecijacije valute teret otplate duga bi se samo povećao. Tečaj kune nije fiksno vezan za euro i to je dobra stvar jer u situaciji neke financijske krize Hrvatska narodna banka može donijeti odluku da tečaj kune slabi te bi se time postigla cjenovna konkurentnost. Prethodno navedena situacija ne bi bila izvediva da je tečaj kune u tom razdoblju krize potpuno fiksiran u odnosu na euro. Uvođenjem eura kao službene valute Hrvatska narodna banka gubi vlastite instrumente monetarne politike. Primjerice prije financijske krize koja je nastupila 2008. godine Hrvatska narodna banka odlučila je smanjiti vrijednost primarnog novca i povećati kamatnu stopu time su se stvorile velike rezerve likvidnosti. S pojavom krize i pomoću monetarnih instrumenata Hrvatska narodna banka je odlučila povećati vrijednost primarnog novca i smanjiti kamatnu stopu, a prethodne akumulirane rezerve polako otpuštati. Veliki rizik od sudjelovanja u zajedničkoj monetarnoj uniji nose gospodarske razlike u razvijenosti svake od država članica. Sigurno je da svaka država članica ima različiti intenzitet rasta i razvoja gospodarstva, a isto tako i inflacije. Sigurno je da jedinstvena monetarna politika ne može biti učinkovita na način da se za sve primjenjuju jednaki monetarni instrumenti. Primjerice, imamo državu sa snažnijim rastom gospodarstva i inflacije u odnosu na

druge članice unije, zajednička monetarna politika za navedenu državu može biti previše ekspanzivna. Neki ekonomisti smatraju da je najveći problem u kamatnoj stopi Europske središnje banke jer u prvoj polovini prošlog desetljeća bila je preniska za neke države članice te su one u tim trenucima preživljavale snažnu ekspanziju domaće potražnje. Gospodarska ekspanzija je zabrinjavajuća jer je moguće da nakon ove situacije nastupi recesija. U ovoj situaciji države bi mogle spriječiti prethodni događaj samo ako nisu dio Monetarne unije te da samostalno reguliraju vlastitu kamatnu stopu.

Prilikom konverzije nacionalne valute u euro troškovi se prenose na potrošače i to primjerice, u tercijarnom sektoru morat će doći do promjene svih cjenika što zapravo znači da će poslodavci biti primorani zaokružiti cijene kako bi one u eurima izgledale isto atraktivno kao i do sada. Prilikom zaokruživanja cijena ona se određuje najčešće prema većoj vrijednosti, a razlog tome je praktično plaćanje kako ne bi bilo potrebno mnogo kovanica prilikom vraćanja ostatka. Vlada mišljenje kako prilikom preračunavanja cijene u staru valutu potrošači ne koriste točnu stopu konverzije, već k oni zaokružuju približnoj vrijednosti. Ovu situaciju poduzeća mogu iskoristiti kako bi povećala cijene svojih dobara odnosno povećala svoj profit. Veći rast cijena zabilježen je kod dobara koja se češće kupuju i koja su jeftina (npr. kupnja kruha), s druge strane cijene dobara skuplje robe su niže nego prije konverzije, a razlog tome je veća konkurencija (npr. tehnologija). Postoje odstupanja u prikazivanju porasta inflacije jer različito je percipiraju potrošači u odnosi na onu koja se mjeri službenim indeksom potrošačkih cijena. Potrošači smatraju da je porast inflacije puno veći nego što to prikazuju stvarni rezultati. Razlog tome je što se potrošači baziraju odnosno kupuju većinom dobra koja su jeftinija, a prethodno smo naveli kako je opća razina cijena baš tih dobara porasla. Zbog tog dolazi do neslaganja rezultata koje imaju potrošači u odnosu na statističke podatke. Sagledamo li situaciju malo bolje, uvođenje eura bi se negativno odrazilo upravo na srednji sloj stanovništva, a ponajviše na one ispod te razine. Trenutna situacija u Republici Hrvatskoj je takva da velika većina stanovništva pripada upravo prethodno navedenim slojevima društva, te je pitanje što za njih znači pojeftinjenje skupe robe.

Ulaskom rubnih država članica u europodručje tijekom 2002. godine zavladao je optimizam među domaćim gospodarskim subjektima i inozemnim vjerovnicima s obzirom na realno sanje u državi. Također, smatralo se da je pristupanje zajedničkoj monetarnoj politici izjednačilo izloženost rizicima svih država članica na istu razinu, što se kasnije percipiralo kao pogrešno jer su države s takvim shvaćanjima postale ranjive zbog raznih vanjskih i unutarnjih utjecaja. Ovo iskustvo rubnih članica unije upućuje da Hrvatska nakon što uvede euro mora biti na oprezu. Pozitivna je stvar što je Europska unija uvela nove mehanizme u ekonomsku politiku koja će pokušati pravodobno spriječiti gomilanje štetnih makroekonomskih neravnoteža.

8. PRIMJERI ODRAZA NA EKONOMIJU DRŽAVA NAKON UVOĐENJA EURA

8.1. Slovenija

Vijeće Europske unije odobrilo je 11. srpnja 2006. godine slovenski zahtjev za pristupanje europodručju te je euro 1. siječnja 2007. godine postao zakonsko sredstvo plaćanja u Sloveniji zamijenivši slovenski tolar. Prelazak na eurogotovinu protekao je brzo i bez poteškoća i već prvog dana svi javno dostupni bankomati i terminali na prodajnim mjestima bili su opskrbljeni eurima.²⁰

Slovenskim vlastima tolar je jako puno značio jer su ga bezrezervno koristile kako bi socijalističkom gospodarstvu pomogle u prilagodbi tržišnim pravilima te ujedno podržale izvoznike u jačanju konkurentnosti. Međunarodne institucije su devedesetih savjetovale da se fiksira tečaj tolara i izvede masovna privatizacija po uzoru na Hrvatsku i druge, no Slovenija je to odbila. Slovenska središnja banka je zahvaljujući samostalnoj monetarnoj politici pomogla izvoznom sektor koji je do 2000. godine dosegao čak 60% slovenskog BDP-a, dok je hrvatski izvoz pao na 25%.²¹ Hrvatska se uz čvrstu i jaku kunu te uz jeftine strane valute zadužila do te mjere da je prodaja državne imovine i banaka bila nezaobilazna mjera. Slovenija je sve prethodno uz pravilno korištenje moći koju pruža samostalna monetarna politika očuvala (slabljenjem domaće valute, tolar). Zahvaljujući ovoj mjeri Slovenija je 2004. godine ušla u Europsku uniju bez ikakvih dugova, gotovo bez platnog i proračunskog deficita. No, već u prve tri godine ukupni vanjski dug Slovenije je skočio na 36% BDP-a zbog jeftinog zaduživanja u inozemstvu te su ti krediti uloženi uglavnom u financijski i građevinski sektor. Zbog prevelikog zaduživanja slovenskim bankama trebaju milijarde eura kako bi sanirale štete, a negativni učinci vidljivi su i u gospodarstvu koje gubi na konkurentnosti.

Slovenska vlada je zbog velikog vanjskog duga morala smanjiti javnu potrošnju te provoditi strukturne reforme. Ujedno je tražila i reformu političkog sustava kako bi se olakšalo provođenje prethodnih mjera. Sigurno je da bi vladi bilo jednostavnije kad bi imala pomoć središnje banke, tečajne i kamatne politike. Ali

²⁰ Izvor: Europska središnja banka, <https://www.ecb.europa.eu/euro/changeover/slovenia/html/index.hr.html>

²¹ Izvor: Novi list, http://www.novolist.hr/Komentari/Kolumne/Iza-pozornice-Branka-Podgornika/Slovenska-pogreska-zove-se-euro?meta_refresh=true

tolara i slovenske monetarne suverenosti više nema te vladi ostaju isključivo strukturne reforme i mjere interne devalvacije. Dakle, Slovenija je uz pomoć tolara i središnje banke uspjela sačuvati stanovništvo od šokova unutar kapitalizma, ojačati gospodarstvo i izvoz, a svoju potrošnju držati u skladu s proizvodnjom. Otkad je uvela euro u samo nekoliko godina izgubila je ekonomsku i financijsku ravnotežu, a zaključuje se da je za to kriva nepripremljenost za euro.

Danas nakon više od deset godina od uvođenja eura i prebrođene financijske krize ocjenjuje se da je uvođenje eura znatno pomoglo internacionalizaciji gospodarstva jer su olakšane financijske transakcije iako su se poduzeća u početku bunila da zbog eura više ne mogu računati na stimulativnu tečajnu politiku. Kreditni rejting Slovenije smanjen je nakon prevelikog zaduživanja, a počeo se stabilizirati tek nakon financijske pomoći države 2013. godine upućene nesolventnim bankama. Također su poduzete mjere kako bi se smanjio javni dug u BDP-u radi stabilizacije javnih financija.

Svakodnevni životni troškovi su porasli, ali su znatnije rastle i prosječne plaće. Više od očekivanog tj. natprosječno su porasle cijene usluga, pa je na primjer cijena šalice kave u kafiću poskupjela za 48%, a pivo i frizerske usluge za 42%.²²

8.2. Grčka

Izbijanjem svjetske financijske krize 2008. godine ona je zahvatila sve države članice europodručja, pa tako i Grčku. I prije te krize Grčka je imala velike neravnoteže u svojoj ekonomiji naročito pogledamo li akumulirani deficit. Na neravnotežu utjecali su brojni faktori kako oni unutar države, tako i vanjski utjecaji. Visoka državna potrošnja, utaja poreza, neučinkovitost birokracije, korupcija samo su od nekih uzroka nastajanja sve dublje krize. Smatra se da i uvođenje eura ima negativan učinak, a uz to i nemar o regulativama Europske unije koje bi ograničile gomilanje duga, nekontrolirano pozajmljivanje sredstava te drugo.

Usvajanjem eura kao službene valute 2001. godine Grčka je paralelno dobila mogućnost pristupa međunarodnim izvorima financiranja po nižim kamatnim stopama te je ta pogodnost dala nekontroliranu moć da Grčka i dalje pozajmljuje sredstava

²² Jutarnji list, <https://www.jutarnji.hr/biznis/financije-i-trzista/kako-je-u-10-godina-euro-promijenio-sloveniju-prosjecna-placa-premasila-je-tisucu-eura-pojeftinila-je-hrana-ali-rasli-su-ostali-zivotni-troskovi/5430995/>

koje nije u mogućnosti otplaćivati. Grčka je dio Pakta o stabilnosti i rastu te prema navedenom sporazumu javni dug države ne bi trebao biti veći od 60% bruto domaćeg proizvoda, dok proračunski deficit ne smije prelaziti stopu od tri posto bruto domaćeg proizvoda. U sporazumu su navedene i sankcije ukoliko država prekrši prethodno navedene mjere. Međutim, Europska unija do danas još ni jednoj članici nije odredila kaznu za prekršene odredbe.

U Grčkoj je isto tako jedan od uzroka krize ne korištenje proizvodnih djelatnosti s ciljem stvaranja bogatstva, već preko korupcije i zloupotrebe sredstava koja se samo raspodjeljuju među poduzećima. Problem je u ovoj situaciji što su pravosuđe i zakonodavstvo u mnogim stvarima neučinkoviti.

Zbog svega prethodno navedenog ekonomska kriza je postala sve dublja te uzrokuje pad bruto domaćeg proizvoda, smanjenje prihoda od poreza te povećanje nezaposlenosti. Kako bi se ublažilo povećanje nezaposlenosti iz državnog proračuna izdavale su se potpore što je samo povećalo proračunski deficit.

Nekontrolirano pozajmljivanje sredstava iz inozemstva stiže na naplatu i to uz obračunate kamate te postoji bojazan da Grčka neće biti u stanju vratiti dugove. U grčku počinju stizati paketi pomoći od strane zemalja članica eurozone.

Usprkos brojim pomoćima koje su stizale sa svih strana Grčka nije uspjela otplatiti svoje dugove. Dolazi se do pitanja da li je rješenje za Grčku napuštanje europodručja. Zbirom svih dugova koje će imati prema Europskoj središnjoj banci i Međunarodnom monetarnom fondu zaključuje se da je jedini mogući ishod napuštanja europodručja bankrot.

Izlazak Grčke iz europodručja imao bi negativne utjecaje i na Europsku uniju, a to su gubitak na vrijednosti eura uz paralelni skok drugih vodećih valuta te mogućnost nastanka domino efekta odnosno izlazak ostalih članica koje se bore sa istim problemima poput Španjolske, Portugala i druge.

Oporavak Grčkog gospodarstva moguć je samo uz potpune reforme javnog i privatnog sektora. Time bi se stvorila i povoljna investicijska klima kojom bi se unaprijedila industrija temeljem koje će se stvoriti konkurentnost države.

9. ZAKLJUČAK

Republika Hrvatska je prilikom ulaska u Europsku uniju 1. srpnja 2013. godine učinila veliki korak prema članstvu u europodručje. Prilikom potpisivanja ugovora Hrvatska je preuzela obvezu uvođenja eura kao službene valute, ali točan datum tog događaja nije određen. Iako je vlada izdala dokument pod nazivom Eurostrategija kojim najavljuje početak procesa za uvođenje eura većina stanovništva se ne slaže sa tom idejom. Znatno broj ljudi smatra da hrvatsko gospodarstvo nije spremno na ovaj veliki korak te da postoji neravnoteža unutar istog.

Postoje brojne pogodnosti, ali i nedostaci uvedemo li euro kao službenu valutu. Iako Hrvatska ispunjava gotovo sve uvijete konvergencije, osim članstva u tečajnom mehanizmu EMU II, smatram da trenutna situacija u zemlji nije pogodna za proces uvođenja eura. Veliki broj nezaposlenih, iseljavanje obrazovanih ljudi, visoki stupanj korupcije unutar zemlje samo su neki od problema koje možemo povezati sa situacijom u Grčkoj, te se zapitati da li nam se može dogoditi ista situacija. Između ostalog i naš javni dug raste, iako u znatno manjoj mjeri to je i dalje problem s kojim se moramo suočiti.

U dokumentu kojim se najavljuje proces uvođenja eura ima mnogo pozitivnih sugestija za poboljšanje gospodarske situacije, te su navedene mnoge reforme koje će se poduzeti nakon uvođenja eura. Vjerujem da bi se sve te mjere mogle poduzeti i u ovom trenutku kako bi se poboljšala ekonomska situacija. Postoje velike rupe u zakonodavstvu, pravosuđu, javnom i privatnom sektoru koje se neće popuniti uvođenjem eura, već ih je potrebno sanirati prije nego stupimo u proces uvođenja eura kao službene valute.

10. LITERATURA

Knjige:

1. Brnčić, A., *Mali leksikon Europskih integracija*, Zagreb, Ministarstvo vanjskih i europskih integracija, 2010.
2. Lovrinović, I. i M. Ivanov, *Monetarna politika*, Zagreb, Grafomark, 2009.
3. Vrabec, M., *Monetarna politika Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju*, Zagreb, Ekonomski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2016.
4. Vujičić, B., *Europska monetarna unija i Hrvatska*, Zagreb, Masmedia, 2003.
5. Mihaljek, D., *Makroekonomski aspekti pridruživanja Hrvatske Europskoj uniji*, Zagreb, Institut za javne financije, 2003.

Članci:

1. Arsić, M. i S. Randelović, „Grčka kriza - uzroci, mitovi i pouke“. *Kvartalni monitor*, br. 41, 2015. str. 56-60.
2. Benić, Đ., „Monetarna politika: transparentnost središnje banke i ciljana inflacija“. *Ekonomska misao praksa*, br. 1, 2014. str. 233-246.
3. Kersan-Škabić I. i A. Mihaljević, „Nove zemlje članice EU i EMU - konvergencija i financijska kriza“. *Izvorni znanstveni članak*, br. 1, 2010. str. 12-26.
4. Kesner-Škreb, M., „Kriteriji konvergencije“. Institut za javne financije, br. 4, 2006. str. 407-408.
5. Vizjak, A., „Utjecaj monetarne unije i uvođenja eura na gospodarske sustave europskih zemalja i Republike Hrvatske“. *Ekonomski vjesnik*, br. 1 i 2, 2000. str. 109-121.

Internetske stranice:

1. Euro u HR, <https://euro.hnb.hr/> (pristupljeno 3. lipnja 2019.)
2. Povijest i svrha eura, https://europa.eu/european-union/about-eu/euro/history-and-purpose-euro_hr (pristupljeno 3. lipnja 2019.)

3. Europa - EURO at 20, <https://europa.eu/euroat20/hr/povijest-eura/> (pristupljeno 3. lipnja 2019.)
4. Uloga eura u svijetu, <https://euro.hnb.hr/-/uloga-eura-u-svijetu> (pristupljeno 5. lipnja 2019.)
5. Međunarodna uloga eura, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/international-role-euro_hr (pristupljeno 5. lipnja 2019.)
6. Lider, <https://lider.media/aktualno/biznis-i-politika/hrvatska/vujcic-predstavio-prednosti-nedostatke-uvođenja-eura/> (pristupljeno 5. lipnja)
7. Međunarodna suradnja, http://old.hnb.hr/medjunarodna_suradnja/h-euro.htm (pristupljeno 7. lipnja)
8. Troškovi uvođenja eura, https://euro.hnb.hr/-/08_koji-su-troskovi-uvo-enja-eura- (pristupljeno 7. lipnja 2019.)
9. Poslovni savjetnik, <http://www.poslovni-savjetnik.com/financije/doktor-propast-vrijeme-je-da-grcka-bankrotira-i-napusti-euro> (pristupljeno 7. lipnja 2019.)
10. Narod HR, <https://narod.hr/hrvatska/lovrinovic-upozorio-na-rast-javnog-i-vanjskog-duga-plenkovic-zamagluje-stvari> (pristupljeno 7. lipnja 2019.)
11. Uloga - HNB, <https://www.hnb.hr/o-nama/funkcije-i-struktura/uloga> (pristupljeno 7. lipnja 2019.)
12. Aktualno.hr - <https://aktualno.hr/anketa-evo-koliko-hrvatskih-gradana-nezeli-euro-umjesto-kune/> (pristupljeno 10. lipnja 2019.)
13. Jutarnji list - <https://www.jutarnji.hr/biznis/financije-i-trzista/kako-je-u-10-godina-euro-promijenio-sloveniju-prosjecna-placa-premasila-je-tisucu-eura-pojeftinila-je-hrana-ali-rasli-su-ostali-zivotni-troskovi/5430995/> (pristupljeno 14. kolovoza 2019.)
14. Novi list - http://www.novilist.hr/Komentari/Kolumne/Iza-pozornice-Branka-Podgornika/Slovenska-pogreska-zove-se-euro?meta_refresh=true (pristupljeno 14. kolovoza 2019.)

Popis slika, tablica i grafikona

Popis slika:

1. Slika 1: Širenje europodručja, <https://euro.hnb.hr/-/povijest-eura>
2. Slika 2: Koraci do uvođenja eura, <https://euro.hnb.hr/-/uvjeti-za-uvodenje-eura>

SAŽETAK

U radu je prikazan povijesni tijek nastanka europske i monetarne unije koja predstavlja strukturu zajedničke integracije zemalja Europske unije. Kako bi zemlje članice Europske unije ušle u europodručje, potrebno je ispuniti uvjete konvergencije koji se odnose na stabilnost cijena, javnih financija, tečaja i dugoročnih stopa. Isto tako, zemlja mora biti najmanje dvije godine uključena u ERM II ukoliko želi uvesti euro kao službenu valutu. Hrvatska ispunjava sve kriterije osim sudjelovanja u tečajnom mehanizmu ERM II. Uvođenje eura sa sobom nosi i određene troškove poput gubitka monetarne politike, potreba konverzije, ali i povećanje cijena zbog iste te drugo. Uvođenje eura je za vladu postao strateški cilj, no ankete govore ako građani ne žele uvođenje eura kao službene valute. Postoje brojne pozitivne strane uvođenja eura, ali isto tako postoje i negativne. Na građanima je da temeljem te analize odluče o budućnosti nacionalne valute. Primjeri drugih država koje su uvele euro u ovom slučaju Slovenija i Grčka daju nam jasnu poruku da nepripremljenost država za uvođenje eura dovodi do još većih neravnoteža. Zbog slabosti gospodarstva pred Hrvatskom se nalazi još puno prostora za poboljšanje stoga bi se proces uvođenja eura trebao odložiti do daljnjeg.

Ključne riječi: euro, europodručje, konvergencija, Europska središnja banka

SUMMARY

In this paper is presented the historical evolution of the euro and the the European and monetary union which represents the structure of joint integration of the European Union countries. In order for member countries to join the European area, it is necessary to fulfill the convergence requirements relating to price stability, public finances, exchange rates and long-term interest rates. Furthermore, a country has to participate in the ERM II for at least two years if it wants to introduce the euro as official currency. Croatia currently fulfills all the criteria except participation within the ERM II. The introduction of the euro brings specific costs, such as losing monetary sovereignty, conversion requirements, but also an increase in price due to the same and others. The introduction of the euro is one of the government's strategic goals, but polls suggest that citizens do not want the euro as an official currency. There are many positive aspects of introducing the euro, but there are also many disadvantages. It is for citizens to base their analysis on the future of the national currency. The examples of other countries that have introduced the euro in this case, Slovenia and Greece, give us a clear message that the unpreparedness of countries for the introduction of the euro leads to even greater imbalances. Due to the weakness of the economy, there is still lots of space for improvement in Croatia, so the process of introducing the euro should be delayed until further notice.

Key words: euro, euro area, convergence, European Central Bank